

Lista sprawdzająca oceny strategii wdrażania projektu innowacyjnego testującego

Temat innowacyjny: Poszukiwanie metod wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

Nazwa projektodawcy: Fundacja Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie „Nauka i Rozwój Lubelszczyzny”

Tytuł projektu: **” Innowacyjne Programy Integralne Wczesnej Interwencji Socjalnej przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu młodzieży w województwie lubelskim”**

Numer umowy: POKL.07.02.02 -06-124/10-00

Ekspert (imię i nazwisko): Antoni Rutka

Data wypełnienia listy: 10.01.2012 r.

1. Czy uzasadnienie realizacji projektu zostało poparte wynikami analiz i badań, zrealizowanych w I etapie? Czy wyniki analiz i badań, zrealizowanych w I etapie potwierdzają potrzebę realizacji projektu?

TAK

Uzasadnienie zawiera wymagane w instrukcji dla projektodawców elementy :

-**opis problemu** (nieefektywność i niska integralność funkcjonujących instrumentów i programów w odniesieniu do kumulujących się i nowych trudności młodzieży powodujących jej wykluczenie społeczne w woj. lubelskim ,przy czym najbardziej odczuwany jest brak kompleksowych programów w 3 obszarach - edukacyjnych, demoralizacji i uzależnień),

- **charakterystykę jego przyczyn** zawierającą 3 problemy szczegółowe będących konsekwencją sytuacji problemowej :

1. Zagrożenie wykluczeniem społecznym młodzieży z trudnościami edukacyjnymi ze względu na niewystarczające ukierunkowanie rozwoju osobistego, edukacyjnego i zawodowego w ramach obecnych form wsparcia;

2. Niedostosowanie obecnych programów do specyficznych potrzeb młodzieży trudnej i niedostosowanej społecznie;

3. Postępujące wykluczenie młodzieży zagrożonej współczesnymi uzależnieniami ze względu na nieefektywność programów profilaktyczno - terapeutycznych .

Projekt zwraca uwagę na możliwość występowania tzw. **dyskryminacji wielokrotnej** czyli dyskryminacji zachodzącej na wielu obszarach jednocześnie, czemu towarzyszy wskazanie niepokojących wzrostowych tendencji w woj. lubelskim w zakresie kumulowania się niekorzystnych zjawisk społecznych (bezrobocie, niepełnosprawność, uzależnienie i przemoc) – które mogą prowadzić do dezintegracji społecznej i zawodowej rodzin i całych społeczności lokalnych. Ponieważ wskazane problemy występują w całej Polsce – dlatego tym cenniejszy jest wkład miejscowego środowiska w podjęciu prób jego skutecznego rozwiązania.

Wnioski i wiedza pogłębiona wynikami rzetelnie przeprowadzonych przez Wnioskodawcę w I etapie szeregu kompleksowych badań (zawarte w 3 raportach badawczych) wzbogacone permanentnym bieżącym konsultowaniem z reprezentantami

Sieci Tematyczne POKL

zainteresowanych środowisk (Komitet Sterujący i Panel Praktyków) oraz poprawnie zastosowane adekwatnie dane statystyczne - **uzasadniają w pełni dalszą realizację projektu.**

Dla każdego z 3 badań przyjęto odpowiednio duże liczebnie próby badawcze, co zapewnia należyty poziom reprezentatywności badań, jednakże nie opisano sposobów doboru prób w każdym z tych badań. Przedmiotem badań były:

1. komplementarna diagnoza kapitału społecznego odbiorców – młodzieży powyżej 15 rż. zagrożonej wykluczeniem społecznym z powodu używania środków psychoaktywnych, w tym pochodzącej z rodzin z problemami alkoholowymi - oraz kapitału psychospołecznego wyznaczającego efektywność pracy zawodowej użytkowników – osób pracujących z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym na etapie wczesnej interwencji socjalnej. Rezultatem było m. inn. zidentyfikowanie w kategorii użytkowników zależności, że straty w różnych kategoriach zasobów wzmacniają się negatywnie.

2. badania empiryczne osobistych zasobów uczniów z zastosowaniem odpowiednio dobranej baterii kwestionariuszy

3. badanie kluczowe młodzieży szkolnej (15-21 lat) zagrożonej wykluczeniem społecznym oraz przebywającej w placówkach interwencyjnych (DD, MOS, MOW, OHP, pogotowia opiekuńcze i placówki wielofunkcyjne) – mające na celu weryfikację przyjętych hipotez badawczych.

Dokonana analiza obecnej sytuacji młodzieży z uwzględnieniem 3 głównych kontekstów, jakimi są uzależnienia, niedostosowanie społeczne oraz trudności edukacyjne stanowi uzasadnienie i potwierdzenie słuszności i adekwatności wprowadzania metod wczesnej interwencji socjalnej jako sposobu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, którym młodzież jest zagrożona w szczególności. Diagnoza wykazała istniejące deficyty i opóźnienia obniżające efektywność podejmowanych działań profilaktycznych i prewencyjnych. Pozwoliła także na uświadomienie przewagi proponowanych rozwiązań innowacyjnych nad istniejącą obecnie praktyką. Kolejną zaletą Strategii jest także wykazanie jej zbieżności z regionalnymi i krajowymi dokumentami strategicznymi.

Opis fazy badawczej – dzięki rozległości i adekwatności zastosowanych metod - wskazuje na wysoki poziom fachowości i solidności w zastosowanym przez Wnioskodawcę podejściu analityczno - badawczym odzwierciedlający należyłą troskę o uzyskanie zadawalającego poziomu zakładanych rezultatów projektu .

2. Czy cel projektu jest taki sam, jak zadeklarowane przez beneficjenta w strategii brzmienie celu cytowanego z wniosku o dofinansowanie?

TAK

W treści strategii wdrażania cel projektu występujący jako „Wzrost efektywności zapobiegania i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży trudnej w woj. lubelskim w oparciu o opracowany i wdrożony Model Innowacyjnych Programów Integralnych o charakterze wczesnej interwencji do końca 2013 r. .”- jest tożsamy z celem ogólnym projektu sformułowanym we wniosku o dofinansowanie .

Identyczne w strategii i wniosku – bez dodatkowego uszczegółowienia są także 3 cele szczegółowe, jednakże w Strategii zaproponowano konkretne ,nowe i bardziej adekwatne wskaźniki .Wprowadzone uszczegółowienie jest korzystne, gdyż niweluje mankament braku

Sieci Tematyczne PO KL

zgodności z wymogami SMART występujący w nieostrym (niezwymiarowanym ilościowo) określeniu celów we wniosku o dofinansowanie.

Niekonsekwencją Wnioskodawcy jest jednak brak jasnego, tj. zgodnego z wymogami SMART określenia stanu docelowego po wprowadzeniu innowacji – brak jest bowiem ustalenia jaki poziom uzyskanych rezultatów zostanie uznany przez Wnioskodawcę za oczekiwany sukces projektu, co w istocie sprowadza się do pomiaru o ile zaproponowane innowacyjne programy (IPI) zwiększą efektywność zapobiegania i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży trudnej w woj. lubelskim do końca 2013 roku.

Narzędzia wypracowane w ramach projektu ,po odpowiednim przystosowaniu - będą mogły być użyte w innych instytucjach oraz w stosunku do innych grup wymagających podobnego wsparcia.

3. Czy wskaźniki są właściwie zdefiniowane?

TAK

Wnioskodawca poprawnie, tj. jasno i czytelnie zdefiniował wskaźniki realizacji w odniesieniu do każdego z 3 celów szczegółowych projektu i dla każdej z 3 faz wdrażania projektu: testowania, upowszechniania i włączania do głównego nurtu polityki. Wystarczająco jasno odzwierciedlone we wskaźnikach realizacji zostały obie kategorie adresatów projektu: odbiorców (uczniów i podopiecznych placówek interwencyjnych) oraz użytkowników (instytucji).

4. Czy wartości docelowe wskaźników celu i sposób ich pomiaru oraz źródła weryfikacji zostały określone prawidłowo (odpowiednio do celu)?

NIE

Wartości docelowe wskaźników celu zostały prawidłowo określone tylko dla samych produktów – brak jasnego wyodrębnienia rezultatów adekwatnie do zakładanych celów projektu ,ponadto poprawność dotyczy tylko fazy testowania. Brak jest bowiem określenia wartości liczbowych dla wskaźników związanych z upowszechnianiem i włączaniem produktu finalnego do głównego nurtu polityki. Nie wskazano także – zgodnie z wymogami „Instrukcji dla projektodawców” wartości początkowych dla wszystkich wskaźników Określono w czytelny i racjonalny sposób terminy osiągnięcia zakładanych wskaźników oraz częstotliwości pomiarów stanu realizacji. Tabela wskaźników w rozdz. II pozbawiona jest kolumny ilustrującej wartości ilościowe poszczególnych wskaźników. Także nieczytelne – nieprecyzyjne jest przypisanie źródeł pozyskiwania danych do konkretnych wskaźników.

Wskazane mankamenty mają związek z dostrzeżonym wcześniej (pkt.2) brakiem opisu stanu docelowego – nie jest bowiem celem projektu samo wypracowanie narzędzi (programów) – lecz doprowadzenie do zmiany stanu istniejącego – zdefiniowanego jako wymagający radykalnej zmiany dzięki zastosowaniu innowacyjnych narzędzi.

5. Czy przedstawiona innowacja została opisana kompleksowo, z uwzględnieniem wszystkich

Sieci Tematyczne PO KL

wymaganych elementów, w tym ,czy wstępna wersja produktu finalnego jest innowacyjna w kontekście działań realizowanych /niezrealizowanych w Polsce?

TAK

Przedstawiona innowacja została opisana kompleksowo, z uwzględnieniem wszystkich wymaganych elementów. Samo określenie na czym polega innowacyjność jest jednak bardzo nieczytelne z powodu stosowania szyfrowanych skrótów (IPI 2,3 ?) symbolizujących nieznane jeszcze składniki cząstkowe produktu finalnego ,także efekty tej innowacyjności określone są nieostro – bez odpowiedniej wymierności („zmniejszenie lub wzmocnienie” – o ile ,lub w jakim stopniu ?

Innowacyjność modelu określono we wszystkich 3 wymiarach :

*grupy docelowej (II poziom innowacyjności) – przez uwzględnienie dodatkowo młodzieży z „normalnych” rodzin, specyfiki młodzieży z terenów wiejskich i młodzieży szkół ponadgimnazjalnych

*formy wsparcia (III poziom innowacyjności) - która polega na uwzględnieniu dyskryminacji wielokrotnej, kompleksowości modelu, wyabstrahowaniu modelu od ustaw i systemu, interdyscyplinarne podejście: wiedza i metodyka: pedagogiczna, socjologiczna, psychiatryczna i psychologiczna oraz zwiększenie efektywności poprzez integralne (wieloaspektowe) podejście. Dzięki temu oferowane narzędzia modelu mają cechy proaktywne (wyprowadzają dysfunkcje) różniące go od obecnego podejścia reaktywnego (będącego zazwyczaj działaniem spóźnionym)

*wymiarze problemu (I poziom innowacyjności) – skierowanie interwencji do osób dotkniętych „nowymi” problemami cywilizacyjnymi oraz zastąpienie dotychczasowych koncepcji wsparcia społecznego młodzieży bazującej na dostrzeganiu ich braków i błędów - koncepcją, która wymaga koncentracji na zasobach jednostki - podejście pozytywne.

Istotą propozycji projektu - wg Wnioskodawcy - jest „skoncentrowanie instrumentów i form interwencji (składników IPI) na generowaniu zasobów psychospołecznych, dzięki którym młodzież może inicjować konstruktywne strategie radzenia sobie z wyzwaniami. Dzięki wzmocnieniu zasobów (czynników chroniących przed zagrożeniami) – osoby zagrożone uzależnieniem mogą podejmować aktywności stanowiące alternatywę unikowego radzenia sobie z problemami, polegającą na używaniu substancji psychoaktywnych, a tym samym znacznie zredukować ryzyko doświadczania wykluczenia społecznego z powodu uzależnienia od środków chemicznych,, **Przedstawione podejście badawcze Wnioskodawcy jest odzwierciedlone w treściach podręcznika będącego wstępną wersją produktu finalnego i stanowi niewątpliwą innowację ,gdyż w takiej formie i w tych rozmiarach nowości proponowane rozwiązania nie były jeszcze w Polsce stosowane.**

Takie podejście jest typowe dla projektów badawczych ,których celem jest odkrycie nowych rozwiązań – metodologia projektów innowacyjnych testujących i upowszechniających wymaga jednak precyzyjnego określenia stopnia efektywności proponowanych innowacji wobec istniejącej dotychczas praktyki .Proponowane rozwiązania projektu są niewątpliwie innowacją ,niektóre z rozwiązań (np. adaptacja przez I. Niewiadomską kwestionariusza S. Hobfoll’a) nie były dotąd w Polsce stosowane - jednakże brak jest w opiniowanej Strategii prób pomiaru skuteczności tych nowych instrumentów, by na tej podstawie w wymierny sposób udokumentować konkretne przewagi nowych instrumentów i sposobów interwencji nad dotychczas stosowanymi .

Sieci Tematyczne PO KL

Poprawnie określono **grupy docelowe** w podziale na kategorie **odbiorców i użytkowników** oraz w **wymiarach testowania i docelowych**. Zostały wskazane grupy docelowe odbiorców (uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz podopieczni placówek opiekuńczo- wychowawczych) oraz użytkowników (instytucje pomocy społecznej, szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne, NGO's, placówki opiekuńczo - wychowawcze i osoby zawodowo zajmujące się trudną młodzieżą) oraz określono warunki, jakie muszą być spełnione, by innowacja działała właściwie – w tym odpowiednie przygotowanie fachowe specjalistów oraz właściwe współdziałanie pomiędzy różnymi instytucjami publicznymi.

Dokonano szczegółowej charakterystyki obu kategorii, brak jednak określenia sposobu doboru/rekrutacji uczestników grup docelowych dla zapewnienia odpowiedniej reprezentatywności testów – określono jedynie same kryteria doboru GD. Także nie uzasadniono założonej liczebności obu kategorii na kolejnych etapach wdrażania projektu. Mankamentami jest zbyt skromne liczebnie – w stosunku do realnych potrzeb – wielkości potencjalnych użytkowników upowszechniania i włączania oraz brak przypisania do jakiego zasięgu przestrzennego odnosi się liczba 7700 osób – odbiorców docelowych (j także brak informacji jak ustalono liczebność tej kategorii?).

Dzięki takiemu podejściu zaoferowana przez projekt innowacja jest replikowalna i łatwa do zastosowania w innych placówkach w całym kraju. Aby wdrożyć nową metodę pracy wychowawczej placówki i organy prowadzące otrzymują bardzo szczegółowe i czytelne instrukcje. Realizacja nowego procesu może w pełni odbywać się w oparciu o posiadane zasoby ludzkie i materialne. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia oceny systemu w kontekście relacji nakład- rezultat.

Wartością dodaną innowacji – w stosunku do istniejącej praktyki – jest wysoka jakość (wyrażona przez wieloaspektowość, standardowość, kompleksowość i integrację w jednym zbiorze /modelu aż 30 składników/programów cząstkowych) produktu finalnego – jednakże sam proces testowania nie odpowiada wprost na pytanie, o ile bardziej efektywnie te innowacyjne programy rozwiązują istniejące problemy młodzieży trudnej.

Opisano w Strategii wystarczająco szczegółowo także elementy składowe modelu, którego kształt merytoryczny nie odbiega od zapowiedzi określonych we wniosku o dofinansowanie, jedyną różnicą jest poszerzenie grupy użytkowników i wykreślenie z niej SOSW i OR-W. Opisy są przekonujące i dodatkowo uwiarygodniają uzasadnienie dla dalszej realizacji projektu .

6. Czy przedstawiony sposób testowania gwarantuje rzetelność testu produktu finalnego i odpowiada specyfice projektów innowacyjnych w odniesieniu do liczebności grup docelowych?

NIE

Wnioskodawca opisał w pkt 4.1 tylko kryteria doboru grup docelowych – brak określenia sposobów tego doboru (zasady kwalifikacji, kto wskazuje, kto i jak selekcjonuje kandydatów do udziału w testach?) , przedstawił sposób testowania, wskazał materiały i narzędzia pracy przekazane testerom oraz szczegółowo opisał sposoby monitorowania procesów testowania .Przebieg testowania w pkt 4.2 opisany jest niejasno – brak konkretnie wskazanych działań oraz ich chronologii. Charakterystyka materiałów dla użytkowników w pkt 4.3 jest niepełna – nie wiadomo od czego zależy otrzymanie dodatkowych skal, nie

Sieci Tematyczne PO KL

wiadomo czym jest pod względem charakteru: „Istota procesu wspomaganego Rozwoju, Czynniki ryzyka dysfunkcji współczesnej młodzieży” – czy są to podręczniki czy konkretne narzędzia interwencyjne .

Również opis sposobów monitorowania w pkt 4.4 jest zbyt lakonicznie opisany, a przy tym zawiera istotne zastrzeżenie warunkowe, że „przy zachowaniu warunków prywatności nie ma potrzeby specjalnego monitorowania ;brak też wskazania co dalej będzie się działo z Arkuszami obserwacji sporządzanymi przez konsultantów indywidualnych i osoby prowadzące zajęcia .

Proces testowania zatem nie został zaplanowany prawidłowo –wymaga uzupełnień i uściśleń, a harmonogram testowania jest racjonalny i przejrzysty - zawiera wszystkie wymagane cechy rzeczowe, liczbowe i czasowe. Wnioskodawca wskazał w Strategii niewielką i logicznie uzasadnioną zmianę „jakiej dokonano w „analizie efektów i opracowaniu produktu finalnego”.

7. Czy planowane podejście do monitoringu w fazie testowania i ewaluacji skuteczności produktu gwarantuje rzetelność oceny produktu finalnego?

NIE

Planowane podejście do monitoringu w fazie testowania i ewaluacji skuteczności produktu nie gwarantuje rzetelność oceny produktu finalnego. Zarówno określone wobec odbiorców jak i użytkowników zamierzone do osiągnięcia efekty są określone zostały w sposób niemierzalny, a jedynie ogólnikowy- opisowy „co nie odzwierciedla poprawnie stanu powodzenia wyników testowania. Nie wiadomo kto, kiedy i jak dokonywać będzie pomiarów w ramach monitoringu i ewaluacji wewnętrznej. Stwierdzenie, że ewaluacji dokona firma zewnętrzna jest niewystarczające - brak informacji jak będzie ona wybrana „jakie otrzyma konkretne zadania, brak też związku z informacjami w pkt 4.4 o arkuszach obserwacyjnych – jaki będzie ich dalszy los? Poprawnie określono sposób trzyetapowej i odniesionej do 4 wymiarów (komponentów składających się na produkt finalny) ewaluacji zewnętrznej – wskazując jej konkretne cele – brak jednak sposobu wyłonienia zewnętrznego ewaluatora. Nie można jednak uznać za poprawne założenie opracowania pytań badawczych do poszczególnych etapów projektu dopiero po „dookreśleniu szczegółowej koncepcji merytorycznej projektu „ – czyżby miała ona odbiegać od Strategii wdrażania jaka ocenić ma posiedzenie RST ?

Brak jasności w opisie monitorowania i ewaluacji wewnętrznej wiąże niewątpliwie się z brakiem jasnego opisu planowanych działań w fazie testowania.

8. Czy właściwie zdefiniowano adresatów i działania w ramach strategii upowszechniania?

TAK

Adresatów (wraz z uzasadnieniem wyboru) i działania (w tym instrumenty i charakterystyka udziału grupy docelowej w działaniach upowszechniających) w ramach strategii upowszechniania zdefiniowano prawidłowo z uwzględnieniem konkretnych ilościowych , także i cele upowszechniania – skupione na dostarczeniu wiedzy i informacji na temat produktu finalnego do zainteresowanych użytkowników i odbiorców. Nie wiadomo

Sieci Tematyczne PO KL

jednak, dlaczego ograniczono upowszechnianie do 2 komponentów (K5 i K.0.) jako specyficznie „praktycznych„- taka selektywność nie jest dopuszczalna w projektach innowacyjnych testujących i upowszechniających.

Działania upowszechniające zaplanowano w formie konwencjonalnej (konferencje, spotkania) ale i z wykorzystaniem Internetu (strona WWW), wyprodukowaniem specjalnego filmu informacyjno - edukacyjnego, wykonanie pakietu materiałów drukowanych oraz zaprojektowanie kampanii medialnych.

Wnioskodawca wyjaśnił na czym polegały drobne zmiany uszczegółowiające opis strategii upowszechniania w stosunku do zapisów we wniosku o dofinansowanie.

9. Czy właściwie zdefiniowano adresatów i działania w ramach strategii włączania do głównego nurtu?

TAK

Strategia włączania produktu finalnego do głównego nurtu polityki – sprzężona ze strategią upowszechniania posiada – podobnie jak i wcześniejsze fazy wdrażania projektu – własny plan z określonym celem – w tym doprowadzenia do powszechnego stosowania produktu w polskich szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych ,placówkach opiekuńczo-wychowawczych i opieki społecznej w całym kraju. Adresatów i działania w ramach strategii włączania do głównego nurtu zdefiniowano poprawnie – konkretnie z nazwami i liczebnościami poszczególnych grup adresatów. Brak jednak czytelnego podziału na działania w zakresie mainstreamingu wertykalnego oraz horyzontalnego . Wyeksponowano natomiast role działań lobbujących, także poprawnie wskazano włączenie produktu finalnego w realizację 3 dyrektyw unijnych dotyczących picia alkoholu przez młodocianych a zwłaszcza przez dzieci i młodzież. Pozytywem ,choć dość ogólnikowo określonym jest też wskazanie obszarów włączania produktu finalnego na poziomach: krajowym, wojewódzkim i lokalnym (gminnym).

10. Czy proponowane działania i ich adresaci gwarantują skuteczność włączania do głównego nurtu polityki?

TAK

Proponowane działania i ich adresaci gwarantują skuteczność włączenia do głównego nurtu polityki. Szansą skuteczności są posiadane już doświadczenia dziedzinowe i kontakty Wnioskodawcy w społecznościach i instytucjach publicznych regionu lubelskiego oraz gwarancja poprawności – wysokiej skuteczności wypracowanej innowacji edukacyjnej w tym projekcie – co niewątpliwie promuje także sam region w skali kraju.

11. Czy analiza ryzyka pozwala na określenie potencjalnych zagrożeń i zaplanowanie działań w celu zmniejszenia ich negatywnych skutków?

TAK

Sieci Tematyczne PO KL

Analiza 11 ryzyk jest wystarczająco rzetelnie przeprowadzona w oparciu o kluczowe elementy strategii z uwzględnieniem wpływu czynników zewnętrznych i wewnętrznych, wyliczonych oddzielnie dla kolejnych faz wdrażania projektu. Jako zagrożenia najistotniejsze wskazano :

a/opór instytucjonalny przed dokonywaniem zmian (brak chęci i motywacji ze strony instytucji, zespołu i poszczególnych osób)

b/zbyt skomplikowany produkt finalny dla jego potencjalnych użytkowników – np. jego wdrożenie będzie wymagało zbyt wielu nakładów i zmian;

c/mała atrakcyjność produktu finalnego dla użytkowników.

Dla każdego z tych 3 najistotniejszych określono sposoby ograniczania zagrożenia, pozostałe ryzyka uznano za mało prawdopodobne.

12. Czy analiza ryzyka przewiduje właściwe sposoby ograniczania najważniejszych zagrożeń?

TAK

Analiza ryzyka przewiduje właściwe sposoby ograniczania zagrożeń uznanych za najważniejsze. Planowane reakcje polegają głównie na unikaniu groźby materializacji ryzyka poprzez przyjęcie odpowiednich działań korygujących ujętych w planach oraz częściowo na łagodzeniu możliwych negatywnych skutków przez zwiększenie elastyczności reagowania na stany zagrożeń.

13. Czy wstępna wersja produktu finalnego jest adekwatna do założeń opisanych w strategii? (weryfikacja na podstawie załącznika – wstępnej wersji produktu finalnego)

TAK

Wstępna wersja produktu finalnego jest adekwatna do założeń opisanych w strategii i ma postać starannie dopracowaną –potwierdzającą uwzględnienie wszystkich wymagań dla projektu innowacyjnego testującego i upowszechniającego ,a dodatkową formą weryfikacji jest wysoka dojrzałość produktowa wszystkich 8 składników cząstkowych tworzących produkt finalny .Wysoka jakość nakazuje uznać produkt finalny za najmocniejszą stronę opiniowane Strategii.

14. Czy wstępna wersja produktu finalnego może zostać poddana testowaniu? (weryfikacja na podstawie załącznika – wstępnej wersji produktu finalnego)

TAK

Wstępna wersja produktu finalnego składająca się z 8 załączników zawierających ogółem 30 produktów cząstkowych może zostać poddana testowaniu. Produkt finalny składa się z 8 autonomicznych, ale funkcjonalnie ze sobą powiązanych składników cząstkowych. Wszystkie składniki cząstkowe produktu finalnego są należycie dopracowane – mają postać podręcznika stosowania modelu, scenariuszy, procedur i instrukcji oraz opisu narzędzi interwencji. Nadają się one zarówno do zastosowań kompleksowych – w skali pojedynczej

Sieci Tematyczne PO KL

lub grupy placówek, jak też i do samodzielnego przyswajania nowej wiedzy i sprawdzonych sposobów postępowania, tak w pełnym, jak i fragmentarycznym rozmiarze. Stwierdzone mankamenty w zakresie ustanowienia odpowiednich wartości początkowych i docelowych wskaźników realizacji oraz sposobów monitorowania przebiegu projektu i zwymiarowania jego efektów merytorycznych są względnie łatwe do uzupełnienia.

Komentarz eksperta do całej oceny¹:

Zarówno poprawność przygotowania samego wniosku o dofinansowanie – jak i efekty I etapu realizacji projektu – potwierdzają wysoką jakość projektu opartą na rzetelnym podejściu naukowym z uwzględnieniem głosu praktyków a czego efektem jest zaproponowany nowy model interwencji o niewątpliwych i wielorakich cechach innowacyjności produktowej i procesowej. Przedstawione podejście badawcze Wnioskodawcy jest odzwierciedlone w treściach podręcznika będącego wstępną wersją produktu finalnego i stanowi niewątpliwą innowację, gdyż w takiej formie i w tych rozmiarach nowości proponowane rozwiązania nie były jeszcze w Polsce stosowane.

Mankamentem Strategii jest nadmierna koncentracja głównie na samym tylko produkcie finalnym, co spowodowało mniejsze zainteresowanie pomiarem efektywności zaproponowanych innowacji –bez czego trudno uznać –na ile bardziej efektywne w stosunku do dotychczasowej praktyki oraz istniejących zewnętrznych uwarunkowań – są propozycje innowacyjnych programów wypracowanych w tym projekcie. Także warto zasugerować Wnioskodawcy, aby z praktycznych względów – z uwagi na możliwość korzystania z oferty przez zainteresowane w Polsce instytucje i osoby spoza woj. lubelskiego – stosować w nazewnictwie programów jednolicie polskie określenia, bez niepotrzebnie zaciemniających obraz określeń obcojęzycznych. Wzorem dla Wnioskodawcy powinna być metodologia opracowywania wniosków innowacyjnych zawierająca wystarczająco jasne i czytelne określenia czynności, programów i adresatów innowacji (vide : „ Strategia wdrażania projektu innowacyjnego testującego i jej ocena – zalecenia Krajowej Instytucji Wspomagającej” – Warszawa, listopad 2011 r.).

Analiza pełnej dokumentacji – z uwzględnieniem wniosku o dofinansowanie - wskazuje na dość ograniczoną rolę samego Wnioskodawcy, zredukowaną w wielu miejscach jedynie do zorganizowania (zapewnienia) zewnętrznych wykonawców prawie wszystkich elementów projektu, co świadczy, że nie posiada on (lider i partner) odpowiedniego potencjału oraz doświadczeń w projektach innowacyjnych, co wpłynęło na relatywnie wysokie (w wielu przypadkach bez uzasadnienia – np. dublowanie wydatków, przesadnie wysokie koszty ewaluacji - 226 tys. zł, nadmierna liczba koordynatorów i pracowników obsługi projektu wyprowadzonych poza zadanie Zarządzanie projektem) koszty realizacji tego projektu - niewspółmierne do zakresu rzeczowego tego projektu .

Godne uwagi są zalety uniwersalności składników częściowych (podręcznika wdrażania z instrukcjami, scenariuszami, opisami narzędzi i zasad ich stosowania) wchodzących w skład produktu finalnego i mających wysoki poziom dojrzałości – bez

---

¹ Komentarz eksperta musi:

– w przypadku rekomendowania warunkowej akceptacji strategii – uwzględniać opis obejmujący zakres wymaganych zmian i poprawek,
– w przypadku rekomendowania odrzucenia strategii - zawierać uzasadnienie odrzucenia strategii z odniesieniem do tych elementów dokumentu, które zaważyły na negatywnej rekomendacji.

większych przeszkód mogą one być replikowane w innych ośrodkach przez zainteresowane instytucje.

Warto zwrócić też uwagę na względną łatwość naśladowania – nie są bowiem wymagane żadne zmiany prawne a niezbędne nakłady są relatywnie niskie (dotyczą czasu i chęci działania – a nie finansów) przy tym są wysoko efektywne w relacji do osiągniętych wielopłaszczyznowych korzyści .

Dlatego proponuję wyegzekwowanie od Wnioskodawcy zmian i uzupełnień w następujących punktach Listy sprawdzającej :

A – ocenione **negatywnie** ,wymagające przedstawienia nowej wersji: pkt: 4, 6 i 7.

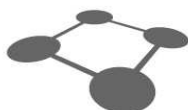
4. Brak jasnego wyodrębnienia rezultatów adekwatnie do zakładanych celów projektu ,ponadto poprawność dotyczy tylko fazy testowania. Brak jest bowiem określenia wartości liczbowych dla wskaźników związanych z upowszechnianiem i włączaniem produktu finalnego do głównego nurtu polityki. Nie wskazano także – zgodnie z wymogami „Instrukcji dla projektodawców” wartości początkowych dla wszystkich wskaźników. Tabela wskaźników w rozdz.II pozbawiona jest kolumny ilustrującej wartości ilościowe poszczególnych wskaźników. Także nieczytelne – nieprecyzyjne jest przypisanie źródeł pozyskiwania danych do konkretnych wskaźników .

Wskazane mankamenty mają związek z dostrzeżonym wcześniej (pkt.2) brakiem opisu stanu docelowego – nie jest bowiem celem projektu samo wypracowanie narzędzi (programów) – lecz doprowadzenie do zmiany stanu istniejącego – zdefiniowanego jako wymagający radykalnej zmiany dzięki zastosowaniu innowacyjnych narzędzi .

6. Wnioskodawca opisał w pkt.4.1 tylko kryteria doboru grup docelowych – brak określenia sposobów tego doboru (zasady kwalifikacji ,kto wskazuje ,kto i jak selekcjonuje kandydatów do udziału w testach?), przedstawił sposób testowania, wskazał materiały i narzędzia pracy przekazane testerom oraz szczegółowo opisał sposoby monitorowania procesów testowania .Przebieg testowania w pkt. 4.2 opisany jest niejasno – brak konkretnie wskazanych działań oraz ich chronologii. Charakterystyka materiałów dla użytkowników w pkt.4.3 jest niepełna – nie wiadomo od czego zależy otrzymanie dodatkowych skal ,nie wiadomo czym jest pod względem charakteru: „Istota procesu wspomagane go rozwoju, Czynniki ryzyka dysfunkcji współczesnej młodzieży” – czy są to podręczniki czy konkretne narzędzia interwencyjne. Również opis sposobów monitorowania w pkt.4.4 jest zbyt lakonicznie opisany, a przy tym zawiera istotne zastrzeżenie warunkowe, że „przy zachowaniu warunków prywatności nie ma potrzeby specjalnego monitorowania; brak też wskazania co dalej będzie się działo z Arkuszami obserwacji sporządzanymi przez konsultantów indywidualnych i osoby prowadzące zajęcia.

Proces testowania zatem nie został zaplanowany prawidłowo – wymaga uzupełnień i uściśleń.

7. Zarówno określone wobec odbiorców jak i użytkowników zamierzone do osiągnięcia efekty są określone zostały w sposób niemierzalny, a jedynie ogólnikowo-opisowy, co nie odzwierciedla poprawnie stanu powodzenia wyników testowania. Nie wiadomo kto, kiedy i jak dokonywać będzie pomiarów w ramach monitoringu i ewaluacji

Sieci Tematyczne PO KL

wewnętrznej .Stwierdzenie, że ewaluacji dokona firma zewnętrzna jest niewystarczające - brak informacji jak będzie ona wybrana, jakie otrzyma konkretne zadania, brak też związku z informacjami w pkt 4.4 o arkuszach obserwacyjnych – jaki będzie ich dalszy los? Poprawnie określono sposób trzyetapowej i odniesionej do 4 wymiarów (komponentów składających się na produkt finalny) ewaluacji zewnętrznej – wskazując jej konkretne cele – brak jednak sposobu wyłonienia zewnętrznego ewaluatora. Nie można jednak uznać za poprawne założenie opracowania pytań badawczych do poszczególnych etapów projektu dopiero po „dookreśleniu szczegółowej koncepcji merytorycznej projektu” – czyżby miała ona odbiegać od Strategii wdrażania jaka ocenić ma posiedzenie RST?

Brak jasności w opisie monitorowania i ewaluacji wewnętrznej wiąże niewątpliwie się z brakiem jasnego opisu planowanych działań w fazie testowania.

B –ocenione pozytywnie ale wymagające uzupełnień lub poprawek:

2. Niekonsekwencją Wnioskodawcy jest brak jasnego, tj. zgodnego z wymogami SMART określenia stanu docelowego po wprowadzeniu innowacji – brak jest bowiem ustalenia jaki poziom uzyskanych rezultatów zostanie uznany przez Wnioskodawcę za oczekiwany sukces projektu, co w istocie sprowadza się do pomiaru o ile zaproponowane innowacyjne programy (IPI) zwiększą efektywność zapobiegania i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży trudnej w woj. lubelskim do końca 2013 roku.

5. Samo określenie na czym polega innowacyjność jest jednak bardzo nieczytelne z powodu stosowania szyfrowanych skrótów (IPI 2,3 ?) symbolizujących nieznane jeszcze składniki cząstkowe produktu finalnego, także efekty tej innowacyjności określone są nieostro – bez odpowiedniej wymierności („zmniejszenie lub wzmocnienie „ – o ile lub w jakim stopniu? Przedstawione w projekcie podejście jest typowe dla projektów badawczych, których celem jest odkrycie nowych rozwiązań – metodologia projektów innowacyjnych testujących i upowszechniających wymaga jednak precyzyjnego określenia stopnia efektywności proponowanych innowacji wobec istniejącej dotychczas praktyki.

Brak jest w opiniowanej Strategii prób pomiaru skuteczności nowych instrumentów, by na tej podstawie w wymierny sposób udokumentować konkretne przewagi nowych instrumentów i sposobów interwencji nad dotychczas stosowanymi.

Brak jednak określenia sposobu doboru/rekrutacji uczestników grup docelowych dla zapewnienia odpowiedniej reprezentatywności testów – określono jedynie same kryteria doboru GD. Także nie uzasadniono założonej liczebności obu kategorii na kolejnych etapach wdrażania projektu. Mankamentami jest zbyt skromne liczebnie – w stosunku do realnych potrzeb – wielkości potencjalnych użytkowników upowszechniania i włączania oraz brak przypisania do jakiego zasięgu przestrzennego odnosi się liczba 7700 osób –odbiorców docelowych (j także brak informacji jak ustalono liczebność tej kategorii?).

8. Nie wiadomo dlaczego ograniczono upowszechnianie do 2 komponentów (K5 i K.0.) jako specyficznie „praktycznych”- taka selektywność nie jest dopuszczalna w projektach innowacyjnych testujących i upowszechniających .

9. Brak czytelnego podziału na działania w zakresie mainstreamingu wertykalnego oraz horyzontalnego

Sieci Tematyczne PO KL

Rekomendacja eksperta²:

- ☐ zatwierdzić strategię w kształcie, w którym została złożona

X zatwierdzić warunkowo strategię, pod warunkiem wprowadzenia wyżej wskazanych zmian

- ☐ odrzucić strategię

Antoni Rutka

Warszawa 10.01.2012 r.

---

² Należy wybrać jedną z opcji poprzez zaznaczenie odpowiedniego pola.

Sieci Tematyczne PO KL